

צילומים: רויטרס

מימין: המחאה החברתית (למטה: איתן סלוניקי). משמאל: נכנסים למרחב המוגן במהלך 'צוק איתן', התנגשויות בין ימין לשמאל; והפגנת חרדים. דבר אחד בטוח, לא משעמם פה

את מכירה מישהו שחי בחו"ל? שואל איתן (תני) סלוניקי בשיחת טלפון מדידתו בלונדון. האמת, כן.

"את רואה? כל אחד מכיר מישהו שלא חי בארץ. יש כל כך הרבה ישראלים שחיים בחו"ל, והמדינה מסרבת להודות בזה".

היא לא מסרבת להודות, היא פשוט נאבקת כדי לשמור על התושבים שלה. מה רע בזה?

"מה שרע בזה הוא העובדה שהרגש הלאומני בדלני מחזיק את הצעירים בישראל, ודרכו שולטת הממשלה באורחיה. כולם עוברים בארץ את שטיפת המוח הלאומנית, מהגן ועד החיים הבוגרים, של אין כמו בבית. אני רוצה לשחרר אותם מזה. המטרה שלי היא לנתק את הקשר הרגשי בין האזרח הישראלי לבין המדינה. לגרום לו להבין שהוא לא באמת מחויב לה. זו המטרה של 'leaveisrael'".

לא בטוח שהאתר שהקים, leaveisrael, אכן מנתק את הקשר הרגשי בין האזרח הישראלי למדינתו - בחלק מהמקרים הוא אפילו עושה את ההפך, ומזמן תגובות נועזות שלידן הביטוי "נפולת של נמושות" הוא מחמאה - אבל עיון באתר הזה, מעין מדרוך ופורום לישראלים שהפצים לרדת מהארץ, יוצר עבור כל אדם בר דעת וחפץ נורמליות, איוו צביטה קטנה בלב. כפי שכתב השבוע רוגל אלפר ב"הארץ" - כאופו בוטה למדי, אך גם בכנות - גם הציוני הגולה ביותר לא יוכל להתכחש לעובדה שהחיים כאן לא פשוטים. הדיון שעורר אלפר, כמו גם האתר של סלוניקי וגם סתם מחשבות שהישראלים נוהגים לבלום רגע לפני שזון יוצאות מהפה, מבוססות כולן על רציונל פשוט: אם לאדם לא טוב במקום מסוים, יש לו זכות לקום וללכת. בצדק או שלא, בישראל המשוואה הזאת לא תמיד מתקבלת בהכנה.

הנתונים בהיבט הזה מעניינים: ההערכות השונות בנוגע למספר הישראלים החיים בחו"ל מתנקות למספר קבוע יחסית לאורך העשור האחרון: סביב החצי מיליון, מספר לא מבוטל עבור תושבי מדינה שמחשיבה את עצמה למתקדמת ולמפותחת. ברמת השאיפות, המספרים מתחילים לזנק: עלי פי הסוציולוג יוסי הרפן, במאמרו "הביקוש לדרוכון אירופי בישראל", בין השנים 2000 ל-2007 עלה הביקוש לאזרחות אירופית בקרוב ל-300%. למעשה, מראה הרפן, בכל פעם שמדינה אירופית פותחת את שעריה, הישראלים קופצים על ההזדמנות: האחרונה הייתה, למשל, ספרד, שהכריזה כי תאפשר לצאצאים של מגורשי ספרד לבקש אזרחות על בסיס עברם המשפחתי. העובדה שהחוק עדיין לא אושר בפרלמנט הספרדי (האישור הסופי צפוי בקרוב) לא הפריעה לישראלים רבים להסתר על השגרירות.

לדברי עו"ד מאיה לנקר-ירדני, המסייעת בהנפקת דרכונים זרים לזכאים, אחרי מבצע צבאי כמו זה שהיה בחודש האחרון, מספר הפניות עולה פי שניים, אלא שרוב הפונים, לדבריה, מעוניינים יותר בדרוכון כ"תעודת ביטוח", מאשר רצון אמיתי להגר.

הייתי מחלקת את הפונים לשני סוגים, אומרת לנקר-ירדני. "אחד, כאלה שפונים בזמנים שמתאימים להם: לצורך לימודים ועבודה, או עובדים שהאזרחות הזרה שלהם מאפשרת להם לקבל רילוקיישן יותר בקלות. הסוג השני הוא זה שפונה אחרי מלחמה - לא במהלכה - כדי לעשות לעצמו 'ביטוח'. מי שיכול, עושה פשוט כדי שיהיה".

אז בעצם לא באמת מתכוונים להשתמש בדרוכון לצורך הגירה?

"אף אחד לא אמר לי: אני רוצה את הדרוכון כי אני רוצה לעוף מפה. לאורך השנים גם אלה שקיבלו דרכון נשארים פה".

מה עם כאלה, למשל, שזכאים לדרוכון גרמני?

נורד בסדר

לא מדברים על זה הרבה אבל כחצי מיליון ישראלים שחיים בחו"ל וביקוש חסר תקדים לדרכונים זרים מראים שלא מעט מאיתנו חושבים מדי פעם על עזיבה. ועל הרקע הזה הקים איתן סלוניקי אתר פרובוקטיבי שמסביר למה צריך לרדת מהארץ ואיך עושים את זה. בראיון ל-G הוא מספר על הנאצות ועל הביקורת, וגם על אלה שהודו לו. פוסט ציונות 2.0 ← דפנה ברמלי-גולן

צילום: אלכס פרי

אופניים על בניין ברבלין, גשם באנגליה ופארק בשטוקהולם
 אין להם דאגות?

"היום הרבה פחות. אם פעם אמרו לא ניקח את הכסף מהגרמנים, היום אני מרגישה שהמגמה היא דווקא לקחת את הזכות של הרכון שתאפשר לחסוך ביורוקרטיה, ללמוד, להסתובב יותר בקלות בעולם. היום בא הרור השלישי ואומר לסבא ולסבתא, שאתם הענישו ושללו מהם את הזכויות – אנחנו נעמוד על זכותנו לקבל את הזכויות, לפתוח חשבונות בנק במדינה, לקנות נכסים ולהתנייד חופשי באירופה". עבור אלה שהנסיבות הכלכליות מובילות אותם לחפש את מזלם בניכר, הנתונים מלמדים שאפילו קשה להם יותר לעשות את הצעד: לדברי דרור אפשטיין, מנכ"ל משותף של פורטל דרושים, על אף הקשיים שמאפיינים את החיים בישראל, ציבור מחפשי העבודה נותר לויילי למדינה. הפורטל, שערך סקר בקרב 525 מחפשי עבודה שנרשמו למאגר, ניסה לנתח את הסיבות לעזיבה, כמו גם את היקפי הרצון לעזוב (ראו גרפים בתחתית העמוד).

"הגנת היסוד שעמדה מול עינינו היא כי דווקא עיתות לחימה מעלות באופן משמעותי את תחושת הרעות ושתופות הגורל, באופן שרוחק מטה את השיקולים האישיים והמחשבה על 'עשייה לבית', גילינו, למשל, שחרף החשש שמביעים רבים מהשלכות 'צוק איתן' והמציאות הייחודית שמאפיינת את החיים בישראל, הרוב אינו באמת מעוניין לעזוב את המדינה".

הרגש כאן הוא על המילה "אמת", כי כפי שניתן לראות בסקר, יש פער גדול בין החשיבה על ירידה מהארץ (84% הצהירו כי שקלו את העניין) לבין בחינה של הדבר בפועל (7% בלבד הצהירו כי בתנו אה הנושא באופן מעשי).

להיות מורה בפנילנד

איתן סלוניקי הוא לא רק מאותם ישראלים שבחרו לעזוב את הארץ, הוא גם עושה את מה שהוא יכול כדי לסייע ולהכווין את אלה שמעוניינים לעשות זאת. לעטנתו, הוא מקבל כארבעהחמישה אימיילים ביום עם בקשות לטיפים ולעצות. "חלק מהפונים יוצאים מגדרם", הוא אומר, "אנשים שמרגישים שסוף־סוף מישונו מבטא את המחשבות שהם לא מעיזים לומר בפומבי".

למה בלי־כך חשוב לך לשכנע אנשים להגיר? "אני פשוט מאמין שזה יעשה אנשים אחרים מאושרים. אני מעודד ישראלים צעירים, חילונים ומשכילים לרדת מהארץ כי אין להם בארץ העתיד שהם רואים לו. אני חושב שהרבה יותר אנשים יודעים שזה מה שהרוב רוצים להודות".

למה רק צעירים ומשכילים? מה עם השאר?
 "זה פשוט הרוב המכריע של הפונים: אנשים

חילוניים ומשכילים בני 20'30. אנשים איכותיים".

קצת מתנשא לקרוא להם כך, לא?
 "לפעמים אני מתשא. יותר חשוב לי שכן אדם איכותי אחי יגיר ויישאר בחו"ל לתמיד, מאשר שמאה ישראלים מהסוג 'המכוער' ייסעו לעבוד במכירת תמונות וירמו אנשים".

סלוניקי, 39, נולד בתל אביב לאימא ממוצא איטלקי ולאבא ממוצא יווני (מחזיק באזרחות איטלקית), ועבר מסלול שחלקו שגרתי וחלקו פחות: אחרי סיים תיכון, שירת בצה"ל במודיעין ולמד מחשבים וכלכלה באוניברסיטת תל אביב. הוא חיפש עבודה כמתכנת משחקים, אבל כיוון שהתקופה הייתה בדיוק אחרי התפוצצות כועת הדרוּטְקוּם, הוא הלך לעבוד כאנליסט בחברת השקעות. כיום הוא מתפרנס ממכירות באינטרנט ומייעוץ בבניית אתרים, ברגש על ממשק משתמש. הוא חי בלונדון בדירה עם שני שותפים איטלקים. באתר הוא מפרט את הצעדים הראשונים שעשה

– איך מצא דירה ועבודה, איך פתח חשבון בנק – ומעלה מדי פעם דוגמאות השוואתיות.

"המוצר הנחשב שלי להיום", כתב לא מזמן, "הוא מרדפסת ליזור משולבת שורק עם אפשרות הרפסה אלחוטית ררך המחשב, הטלפון הנייד והטאבלט. בלונדון, אחת הערים היקרות בעולם, הוא עלה לי 109.99 פאונד (בערך 645 שקלים). מתוך סקרנות ברקתי כמה עולה המרדפסת המשולבת הזאת בישראל. רוצים לדעת? 1,099 שקלים. למעשה, ההשוואה שערכת אנינה מדויקת, כי השכר הממוצע בלונדון גבוה יותר מאשר בישראל, או יוצא שפער המחירים כמעט כפול".

לא רק הוא פעיל באתר, אלא גם אחרים שהיגרו, בדרך כלל לאירופה. חלק מהסיפורים נשמעים פנטסטיים, אולי יותר ווישפול ת'ינגינג מאשר מציאות. הנה, למשל, פוסט שהעלה באתר בחור בשם אריאל, המתאר איך היגר לפינלנד בגיל 18 כדי להתחמק מהשירות הצבאי:

"אני זוכר שעברתי את השער מישראל לפולין. נשארתי בה כמה שבועות, מצאתי עבודה בניקיון רחוב בוורשה. נער עם מזוודה שמנקה רחובות. קיבלתי צצה מתיירת פינית נחמדה ברחוב, שלימים תהיה אשתי. עברתי איתה לפינלנד. הצמידו לי סיוע עם ייעוץ היכן כראי לי להתקדם ואיך ומה לעשות, ועזרו לי בכל דבר. זה השלב שבו המשפחה התקשרה מישראל לבשר לי על כך שיש נגדי צו מעצר. אחרי כמה ימים הבנתי שיש מדינה שבאמת רוצה אותי. היום, שנתיים אחרי, אני קרוב מאוד להשלים את התואר שלי במינהל עסקים, לאחר מכן אתחיל ללמוד הוראה. הוראה בפנילנד זה מקצוע מאוד־מאוד מכובד, כיאה למדינה שמחזיקה בתואר 'החינוך הטוב בעולם'".

"מדינות המערב מציעות למהגר מגוון אדיר של אפשרויות והזדמנויות", אומר סלוניקי. "התגוררתי ברומא, בבנגוק, בפרנקפורט ועכשיו בלונדון; בכל אחת מהן הרגשתי שייכות גדולה יותר לקהילה המקומית משהרגשתי בתל אביב".

מאשר בתל אביב?
 "יהודתי אינה רלבנטית משום שאני אתיאסט. יש גזענים בכל מקום. אני לא נתקל בהם, הם לא נמצאים כסכיבה הקרובה. לאנשים לא נוה להביע את הגזענות שלהם. כשהגעתי ללונדון, התגוררתי במשך שבועיים אצל משפחה מזימבבואה. הם יודעים לעשות את ההפרדה ביני לבין הממשל שלי. אני מציין שאני מישראל ואני גאה שגולדתי במקום שבו נולדתי, אבל אני לא תומך בהלך הרוח הישראלי".

את הגזענים לא בלי־כך מעניין מה אתה חושב.
 "יש גזענים בכל העולם, לכל הקבוצות. אני לא אעבור לגור בבגדד. אם אני יודע שיש בלונדון אנשים מעניינים, אני לא אעבור בה. בארצות הברית יש שכונות מסוכנות, אז אתה עובר למקום אחר.

הביקורת הבוטה נגד סלוניקי גרמה לו לאחרונה לעשות דווקא ולהיחשף בשמו: עד לאחרונה הוא חתם על הפוסטים שלו בשם תני, אך לאחר מות אביו לפני כחודשיים החליט להיחשף, בין היתר משום שכבר לא פחד שינסו לפגוע באביו. כעבר גם פרצו לאתר והשכיחו אותו למספר ימים. מישוה אפילו הקים אתר באינטרנט שבו הוא חושף את מספר תעודת הזהות של סלוניקי, את מספר העסק סגור בישראל, כתובות מגוריו בארץ ומספרי הטלפון. "ככל שישמיצו יותר – כך אתפרסם יותר", הוא מבין את חוקי המשחק.

חשבת אולי למתן קצת את המסרים באתר?
 "כשקמתי את האתר, לא היה כמעט חומר, אבל חבר טוב שלי אמר שהאתר שלי הוא דריקלי מדי וירתיעי חלק מהגולשים. החלטתי שהאתר צריך לבטא את מה שאני מרגיש ולא לכוון למיינסטרים, אלא לאנשים האיכותיים ביותר שיש. אני מספיק בטוח בעצמי, ועכשיו אני יוצא מהארון כדי להראות לכל המאיימים שאין לי ממה לפחד".

תגיד, עם יד על הלב: לא קשה לחיות עם דעות כאלה?
 "זה לא פשוט, כן. יש בי שילוב של אמונות שבחברה מעמידות אותי במקום כזה שלאנשים קשה לעכל אותי. תמיד היו לי חברים והייתי מוקף באנשים, ותמיד אהבו אותי. גדלתי עם הורים שאהבו אותי ללא תנאי, אני בן אדם מאוד נחמד, חברותי ואדיב – אבל כשאני מתחיל לדבר, רוב האנשים לא מבינים מאיפה זה בא".

אתה לא מתגעגע לישראל?
 "אני מתגעגע לאבא שלי שנפטר. עם בני המשפחה האחרים אני מדבר בסקיפ. ויש לי כמונב חברים חרשים פה".

ועמוק בלב, הלב לא רועד כשאתה אומר שאתה לא אוהב את המדינה הזו?
 "אין לי ייסורי מצפון. כמו שאמרתי, אני רוצה לנתק את הקשר הרגשי שהמדינה מנסה ליצור בקרב האזרחים".

לא תחזור לבאן לעולם?
 "אם ישראל תהיה מדינת כל אזרחיה, אם תהיה הפרדת דת במדינה וחוקה וכלכלה קפיטליסטית – אני חוזר לישראל. אני חי עם הבעיה הזו שיציתי לעצמי, עם אנשים שיש להם דעות משותפות לשלילי. אבל בתוך־תוכי אני מרגיש סוג של ברירות אינטלקטואלית. יש בי שילוב של אמונות, שבחברה מעמידות אותי במקום כזה שלאנשים קשה לעכל אותי".

dafna-b@globes.co.il

פיגוע אנטישמי בבריסל (למעלה) והשחתת קברים בפולין ובגרמניה.
 אולי ישראל היא בכל זאת המקום הבטוח ביותר ליהודים?

לאחר את חכמי לובלין

גם אם לא מסכימים עם התפיסה של סלוניקי לגבי הצורך בירידה מהארץ, אפשר להסתכל על רשימת הכשלים שהוא מונה ולחשוב עליה: הוא נלחם ברבנות, בכשרות, בברית המילה, בשיטה הכלכלית הנהוגה (מגדיר את עצמו כאנרכור קפיטליסט) ובעבודה שאין חוקה ושהרת אינה מופרדת מהמדינה.

לא אחת, הוא שילם מחיר על הרעות שלו: למשל, פעילות בעמותה המכונה "דעת אמת", עמותה שפועלת מאז 1998 "לשחרור מהרת, לקידום הנאורות וההשכלה". ב־2005 הורשע סלוניקי, יחד עם עוד שלושה פעילים, בהסגת גבול, לאחר שנכנסו לישיבת חכמי לובלין בבני ברק ופיזרו בין הספרים ומעל ארון הקודש עלונים שמתחים ביקורת על חכמי ההלכה.

הביקורת הבוטה נגד סלוניקי גרמה לו לאחרונה לעשות דווקא ולהיחשף בשמו: עד לאחרונה הוא חתם על הפוסטים שלו בשם תני, אך לאחר מות אביו לפני כחודשיים החליט להיחשף, בין היתר משום שכבר לא פחד שינסו לפגוע באביו. כעבר גם פרצו לאתר והשכיחו אותו למספר ימים. מישוה אפילו הקים אתר באינטרנט שבו הוא חושף את מספר תעודת הזהות של סלוניקי, את מספר העסק סגור בישראל, כתובות מגוריו בארץ ומספרי הטלפון. "ככל שישמיצו יותר – כך אתפרסם יותר", הוא מבין את חוקי המשחק.

חשבת אולי למתן קצת את המסרים באתר?
 "כשקמתי את האתר, לא היה כמעט חומר, אבל חבר טוב שלי אמר שהאתר שלי הוא דריקלי מדי וירתיעי חלק מהגולשים. החלטתי שהאתר צריך לבטא את מה שאני מרגיש ולא לכוון למיינסטרים, אלא לאנשים האיכותיים ביותר שיש. אני מספיק בטוח בעצמי, ועכשיו אני יוצא מהארון כדי להראות לכל המאיימים שאין לי ממה לפחד".

תגיד, עם יד על הלב: לא קשה לחיות עם דעות כאלה?
 "זה לא פשוט, כן. יש בי שילוב של אמונות שבחברה מעמידות אותי במקום כזה שלאנשים קשה לעכל אותי. תמיד היו לי חברים והייתי מוקף באנשים, ותמיד אהבו אותי. גדלתי עם הורים שאהבו אותי ללא תנאי, אני בן אדם מאוד נחמד, חברותי ואדיב – אבל כשאני מתחיל לדבר, רוב האנשים לא מבינים מאיפה זה בא".

אתה לא מתגעגע לישראל?
 "אני מתגעגע לאבא שלי שנפטר. עם בני המשפחה האחרים אני מדבר בסקיפ. ויש לי כמונב חברים חרשים פה".

ועמוק בלב, הלב לא רועד כשאתה אומר שאתה לא אוהב את המדינה הזו?
 "אין לי ייסורי מצפון. כמו שאמרתי, אני רוצה לנתק את הקשר הרגשי שהמדינה מנסה ליצור בקרב האזרחים".

dafna-b@globes.co.il